

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
Fakultet prometnih znanosti
Zavod za inteligentne transportne sustave
Vukelićeva 4, Zagreb, HRVATSKA

Računalstvo

Prikaz podataka i operatori

Doc. dr. sc. Edouard Ivanjko, dipl.ing.

Sadržaj

- Uvod
- Brojevni sustavi
- Prikaz podataka
- Aritmetički operatori
- Relacijski operatori

Uvod

- Računala konstruirana da obrađuju numeričke podatke
- Svi podaci prikazani binarnim kôdom
  - Ovisno o tipu podatka isti binarni kôd ima drugačije značenje
    - Cijeli broj s predznakom
    - Decimalni broj s predznakom
    - Niz znakova
    - Multimedija (slika, zvuk, video)
- Binarni kôd se koristi zbog jednostavnog prikaza elektroničkim sklopovima
  - Nema napona -> „0”
  - Ima napona -> „1”

Uvod

- Svaki podatak je potrebno kôdirati radi prikaza u računalu
- Načini kôdiranja su propisani normama
  - Univerzalno korištenje podataka
    - Različita računala
    - Različiti operacijski sustavi
  - Podrška u svim višim programskim jezicima
- Kod pisanja programa bitno odrediti kako podatak prikazati numerički
  - Potrebna pretvorba podatka
  - Dio potrebnih pretvorbi računalu obavlja automatski

Brojevni sustavi

- Danas koristimo položajne brojevne sustave
  - Nazivaju se i pozicijski brojevni sustavi
  - Položaj znamenke (a) definira njen doprinos vrijednosti broja
- Brojevni sustav definiran
  - Pravilom kôdiranja vrijednosti broja
  - Bazom (b)
  - Znamenakama (Z)
    - Svaki brojevni sustav ima znamenaka (N_z) koliko mu iznosi baza
    - Svaka znamenka ima svoj vlastiti jednoznačni simbol

$$Z = \{z_1, \dots, z_{N_z}\} = \{0, 1, \dots, b - 1\}$$

Brojevni sustavi

- Uz broj se navodi i njegova baza
- Za prikaz brojeva koriste se znamenke poredane da tvore željeni broj
  - Doprinos znamenke se dobiva množenjem znamenke broja (a_i) i potencijom baze brojevnog sustava (b)
    - Desno od decimalnog zareza negativne potencije
    - Lijevo od decimalnog zareza pozitivne potencije
      - Prva znamenka lijevo od decimalnog zareza ima potenciju doprinosa baze 0

$$\begin{aligned}
 P &= a_2 a_1 a_0, a_{-1} a_{-2} b \\
 &= a_2 \cdot b^2 + a_1 \cdot b^1 + a_0 \cdot b^0 + a_{-1} \cdot b^{-1} + a_{-2} \cdot b^{-2}
 \end{aligned}$$

Brojevni sustavi – Raspon prikaza

- Raspon (R) koji možemo prikazati ovisi o raspoloživoj količini memorije
  - Memorija definira najveću količinu znamenaka (n) dostupnu za prikaz

$$R = [0, b^n - 1]$$

- Prikaz brojeva s predznakom smanjuje raspon
  - Predznak se također kôdira
  - Obično zauzima jedan bit
    - Početni, najznačajniji bit

Brojevni sustavi – Dekadski sustav

- Baza dekadskog brojevnog sustava je 10
  - Najčešće se ne navodi
- Ljudima prirodan zbog broja prstiju
  - Osnovni brojevni sustav za pretvorbu u druge

- Sadrži 10 znamenaka

$$Z = \{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\}$$

- Najlakše ga se razumije na primjeru plaćanja
  - Dostupne samo kovanice i novčanice vrijednosti dobivene potenciranjem baze 10

$$P = 1234,56_{10}$$

$$= 1 \cdot 10^3 + 2 \cdot 10^2 + 3 \cdot 10^1 + 4 \cdot 10^0 + 5 \cdot 10^{-1} + 6 \cdot 10^{-2}$$

Brojevni sustavi – Binarni sustav

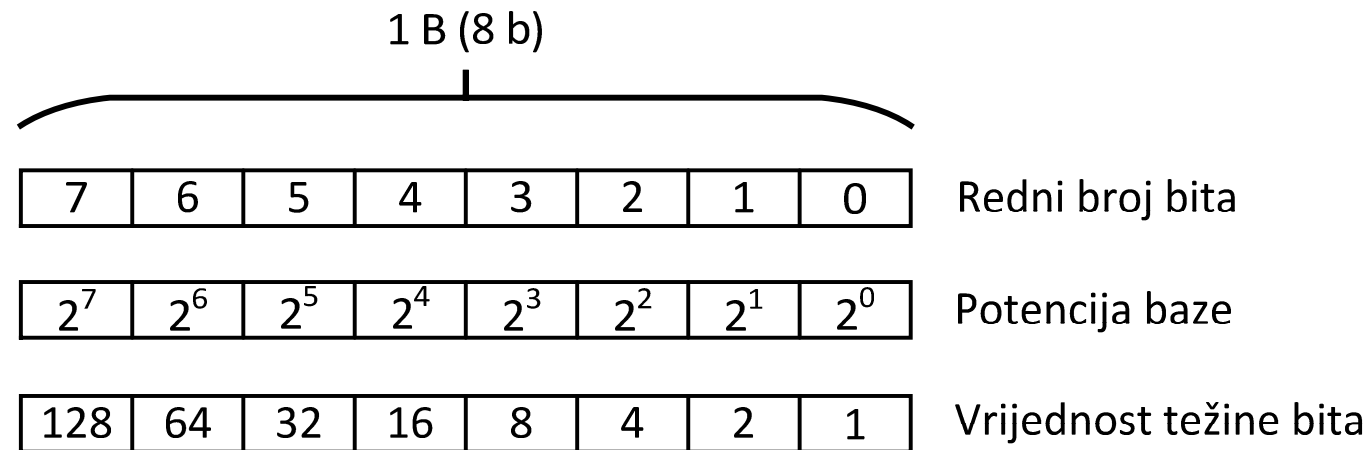
- Baza binarnog brojevnog sustava je 2
  - Služi za prikaz podataka u memoriji računala
- Sadrži dvije znamenke

$$Z = \{0, 1\}$$

- Pretvorba se radi uzastopnim cjelobrojnim dijeljenjem dekadskog broja novom bazom
  - Dijeljenje završava kada je rezultat 0
  - Ostatak dijeljenja je znamenka u novoj bazi
    - Nova baza je binarna -> ostatak dijeljenja 0 ili 1
  - Zadnji ostatak dijeljenja predstavlja najznačajniju znamenku

Brojevni sustavi – Binarni sustav

- Vrijednost težina za 8-bitni binarni broj
  - Ovisi o položaju pojedinog bita
  - Množi se s vrijednošću pripadnog bita prilikom pretvorbe

- Analogno za druge položajne brojevne sustave
  - Potrebno promijeniti vrijednost baze

Brojevni sustavi – Binarni sustav

- Primjer pretvorbe dekadskog broja 28 u binarni broj

– Procedura cjelobrojnog dijeljenja

$28 : 2 = 14$ *ostatak 0 najmanje značajna znamenka*

$14 : 2 = 7$ *ostatak 0*

$7 : 2 = 3$ *ostatak 1*

$3 : 2 = 1$ *ostatak 1*

$1 : 2 = 0$ *ostatak 1 najznačajnija znamenka*

– Kreiranje binarne znamenke

$$P = 28_{10} = 1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 0 \cdot 2^0 = 11100_2$$

Brojevni sustavi – Oktalni sustav

- Baza oktalnog brojevnog sustava je 8
  - Služi za skraćeni prikaz podataka iz računala

- Sadrži osam znamenaka

$$Z = \{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$$

- Pretvorba se radi uzastopnim cjelobrojnim dijeljenjem dekadskog broja novom bazom
  - Dijeljenje završava kada je rezultat 0
  - Ostatak dijeljenja je znamenka u novoj bazi
    - Nova baza je oktalna -> ostatak dijeljenja jedna od oktalnih znamenaka
  - Zadnji ostatak dijeljenja predstavlja najznačajniju znamenku

Brojevnici sustavi – Oktalni sustav

- Primjer pretvorbe dekadskog broja 28 u oktalni broj
  - Procedura cjelobrojnog dijeljenja

$28 : 8 = 3$ *ostatak 4 najmanje značajna znamenka*

$3 : 8 = 0$ *ostatak 3 najznačajnija znamenka*

- Kreiranje oktalne znamenke

$$P = 28_{10} = 3 \cdot 8^1 + 4 \cdot 8^0 = 34_8$$

Brojevni sustavi – Oktalni sustav

- Binarni broj se može brzo pretvoriti u oktalni grupiranjem bitova u skupine od tri bita
  - Počinje se od najmanje značajnih bitova
  - Vrijedi i obrnuti smjer pretvorbe

Dekadska vrijednost	Binarni kôd	Oktalna znamenka
0	000	0
1	001	1
2	010	2
3	011	3
4	100	4
5	101	5
6	110	6
7	111	7

Brojevni sustavi – Oktalni sustav

- Primjer pretvorbe dekadskog broja 75 u oktalni broj korištenjem binarnog broja
  - Pretvorba u binarni broj

$$75 : 2 = 37 \text{ ostatak } 1 \text{ najmanje značajna znamenka}$$

$$37 : 2 = 18 \text{ ostatak } 1$$

$$18 : 2 = 9 \text{ ostatak } 0$$

$$9 : 2 = 4 \text{ ostatak } 1$$

$$4 : 2 = 2 \text{ ostatak } 0$$

$$2 : 2 = 1 \text{ ostatak } 0$$

$$1 : 2 = 0 \text{ ostatak } 1 \text{ najznačajnija znamenka}$$

- Pretvorba u oktalni broj

$$P = 75_{10} = 1001011_2 = 1\ 001\ 011_2 = 001\ 001\ 011_2 = 113_8$$

Brojevni sustavi – Heksadecimalni sustav

- Baza heksadecimalnog brojevnog sustava je 16
  - Služi za skraćeni prikaz podataka iz računala
  - Kao oznaka baze pretvorenog broja se koristi i „h”
- Sadrži šesnaest znamenaka
  - Dio znamenaka (10 do 15) se označava slovima A do F
- Pretvorba se radi uzastopnim cjelobrojnim dijeljenjem dekadskog broja novom bazom
  - Dijeljenje završava kada je rezultat 0
  - Ostatak dijeljenja je znamenka u novoj bazi
    - Nova baza je heksadecimalna -> ostatak dijeljenja jedna od heksadecimalnih znamenaka
  - Zadnji ostatak dijeljenja predstavlja najznačajniju znamenku

Brojevni sustavi – Heksadecimalni sustav

- Primjer pretvorbe dekadskog broja 28 u heksadecimalni broj

– Procedura dijeljenja

$28 : 16 = 1$ ostatak 12 najmanje značajna znamenka

$1 : 16 = 0$ ostatak 1 najznačajnija znamenka

– Kreiranje heksadecimalne znamenke

$$P = 28_{10} = 1 \cdot 16^1 + 12 \cdot 16^0 = 1 \cdot 16^1 + C \cdot 16^0 = 1C_{16}$$

Brojevni sustavi – Heksadecimalni sustav

- Binarni broj se može brzo pretvoriti u heksadecimalni grupiranjem bitova u skupine od četiri bita

$$- 2^4 = 16$$

Dekadska vrijednost	Binarni kôd	Heksadecimalna znamenka
0	0000	0
1	0001	1
2	0010	2
3	0011	3
4	0100	4
5	0101	5
6	0110	6
7	0111	7
8	1000	8
9	1001	9
10	1010	A
11	1011	B
12	1100	C
13	1101	D
14	1110	E
15	1111	F

Brojevni sustavi – Heksadecimalni sustav

- Primjer pretvorbe heksadecimalnog broja $A10_{16}$ u dekadski korištenjem binarnog broja
  - Pretvorba u binarni broj

$$\begin{aligned}
 P &= A10_{16} \\
 &= 1010\ 0001\ 0000_2 \\
 &= 101000010000_2
 \end{aligned}$$

- Pretvorba u dekadski broj

$$\begin{aligned}
 P &= 101000010000_2 \\
 &= 1 \cdot 2^{11} + 1 \cdot 2^9 + 1 \cdot 2^4 \\
 &= 2576_{10}
 \end{aligned}$$

Prikaz podataka

- Osnovni prikaz podataka se u računalu dijeli
  - Cijeli brojevi
  - Cijeli brojevi s predznakom
  - Decimalni brojevi
  - Znakovi
  - Slike
- Osnova za prikaz svake vrste podataka je binarni kôd

Prikaz podataka – Cijeli brojevi

- Za prikaz cijelih brojeva se koriste ranije objašnjeni brojevnici sustavi
  - Osnovni prikaz je bez predznaka
  - U višim programskim jezicima se ovaj tip označava prefiksom „u” (engl. „unsigned”)
- Ovisno o rasponu koristi se potreban broj bajtova
  - Uobičajeno se koristi 2, 4 i 8 bajtova
  - Količina brojeva (kombinacija) koja se može prikazati iznosi 2^n
    - Pri tome je n broj bitova korišten za prikaz
    - Najveći broj je $2^n - 1$

Prikaz podataka – Cijeli brojevi s predznakom

- Predznak se kôdira najznačajnijim bitom
  - Vrijednost „0” označava pozitivan broj
  - Vrijednost „1” označava negativan broj
- Kôdiranje predznaka smanjuje mogući raspon prikaza za jedan bit

$$R = [-b^{n-1}, b^{n-1} - 1]$$

- Za prikaz cijelih brojeva s predznakom se najčešće koristi dvojni komplement
  - Kod pretvorbe bitno poznavati količinu memorije koja se koristi za prikaz broja
  - Suma istog pozitivnog i negativnog broja daje nulu

Prikaz podataka – Cijeli brojevi s predznakom

- Procedura pretvorbe negativnog dekadskog cijelog broja u prikaz dvojnim komplementom
  - Provjera raspona raspoložive memorije
  - Pripadni pozitivan broj se pretvori u binarni
  - Binarni broj se proširuje vodećim nulama da se popuni cijela raspoloživa memorija
  - Prošireni binarni broj se invertira
    - Pretvorba „0” u „1” i obrnuto
  - Invertiranom binarnom broju se dodaje 1

Prikaz podataka – Cijeli brojevi s predznakom

- Procedura pretvorbe binarnog broja u dvojnomo komplement u pripadni dekadski broj
  - Provjera predznaka binarnog broja
  - Pozitivan binaran broj
    - Samo se pretvori u dekadski primjenom težinske vrijednosti pojedinog bita
  - Negativan binaran broj
    - Prvo se oduzme vrijednost 1
    - Dobiveni binarni broj se invertira
      - Pretvorba „0” u „1” i obrnuto
    - Invertirani binarni broj se pretvori u dekadski primjenom težinske vrijednosti pojedinog bita
    - Dobivenom dekadskom broju se doda negativan predznak

Prikaz podataka – Cijeli brojevi s predznakom

- Primjer pretvorbe dekadskog broja -37_{10} u 8-bitni binarni broj korištenjem dvojnog komplementa

- Pretvorba pozitivnog broja u binarni

$$37_{10} = 100101_2$$

- Kreiranje negativnog binarnog broja

$$\begin{array}{r}
 37 \quad \boxed{0\ 0\ 1\ 0\ 0\ 1\ 0\ 1} \\
 \quad \boxed{1\ 1\ 0\ 1\ 1\ 0\ 1\ 0} \\
 -37 \quad + \quad \boxed{1\ 1\ 0\ 1\ 1\ 0\ 1\ 1}
 \end{array}$$

- Provjera

$$\begin{array}{r}
 -37 \quad \boxed{1\ 1\ 0\ 1\ 1\ 0\ 1\ 1} \\
 + \\
 37 \quad \boxed{0\ 0\ 1\ 0\ 0\ 1\ 0\ 1} \\
 1 \quad \boxed{0\ 0\ 0\ 0\ 0\ 0\ 0\ 0}
 \end{array}$$

Prikaz podataka – Cijeli brojevi s predznakom

- Primjer pretvorbe binarnog broja 11011011_2 prikazanog 8-bitnim dvojnim komplementom u dekadski broj

– Provjera predznaka binarnog broja

- Najznačajniji bit ima vrijednost 1 -> negativan broj

– Oduzimanje vrijednosti 1 i invertiranje

$$\begin{array}{r}
 \boxed{1} \boxed{1} \boxed{0} \boxed{1} \boxed{1} \boxed{0} \boxed{1} \boxed{1} \\
 - 1 \\
 \hline
 \boxed{1} \boxed{1} \boxed{0} \boxed{1} \boxed{1} \boxed{0} \boxed{1} \boxed{0} \\
 \boxed{0} \boxed{0} \boxed{1} \boxed{0} \boxed{0} \boxed{1} \boxed{0} \boxed{1}
 \end{array}$$

– Pretvorba dobivenog binarnog broja u dekadski

$$100101_2 = 1 \cdot 2^5 + 0 \cdot 2^4 + 0 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = 32 + 4 + 1 = 37_{10}$$

– Dodavanjem negativnog predznaka dobiva se -37_{10}

Prikaz podataka – Cijeli brojevi s predznakom

- Primjer prikaza cijelih brojeva s predznakom u dvojnomo komplementu za slučaj 3 bita
  - Raspon koji se može prikazati

$$R = [-2^{n-1}, 2^{n-1}-1] = [-2^{3-1}, 2^{3-1}-1] = [-2^2, 2^2-1] = [-4, 3]$$

– Problem preljeva

- Najveća vrijednost + 1 -> Najmanja vrijednost

$$011_2 + 001_2 = 100_2$$

– Problem podljeva

- Najmanja vrijednost - 1 -> Najveća vrijednost

$$100_2 - 001_2 = 011_2$$

Prikaz podataka – Cijeli brojevi s predznakom

- Primjer prikaza cijelih brojeva s predznakom u dvojnomo komplementu za slučaj 3 bita
  - U C# je dvojni komplement osnova za prikaz cijelih brojeva s predznakom pomoću tipova short, int i long

Binarni kôd	Dekadska vrijednost
000	+0
001	+1
010	+2
011	+3
100	-4
101	-3
110	-2
111	-1

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

- Prikaz se može napraviti na dva načina
  - Odvojeni prikaz cijelog i decimalnog dijela broja
    - Broj se prvo podjeli na
      - $P = \text{cijeliDio} + \text{decimalniDio}$
    - Cijeli dio broja se pretvara dijeljenjem s bazom
    - Decimalni dio broja se pretvara množenjem s bazom
  - Zapis velikog broja normom IEEE754
    - Koristi se normalizirani eksponencijalni zapis
      - Ima uvijek vodeću jedinicu koja se ne sprema u memoriju
    - Broj se prikazuje
      - Predznakom
      - Mantisom
      - Binarnim eksponentom

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

- Odvojeni prikaz cijelog i decimalnog dijela broja
  - Decimalni dio broja se množi novom bazom
    - Dok rezultat množenja nije jednak nuli
    - Dok se ne dobije dovoljan broj decimalnih mjesta
      - Ne mogu se svi decimalni brojevi točno prikazati u novoj bazi
      - Pojava numeričke nestabilnosti u računalnim simulacijama
  - Cijeli dio rezultata množenja predstavlja novu decimalnu znamenku

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

- Odvojeni prikaz cijelog i decimalnog dijela broja
  - Primjer pretvorbe dekadskog decimalnog broja $0,125_{10}$ u binarni broj

- **Procedura pretvorbe**

$$0,125 \cdot 2 = 0,25 \quad \text{cijeli dio } 0 \quad \text{najznačajnija znamenka}$$

$$0,25 \cdot 2 = 0,5 \quad \text{cijeli dio } 0$$

$$0,5 \cdot 2 = 1,0 \quad \text{cijeli dio } 1 \quad \text{najmanje značajna znamenka}$$

- **Kreiranje binarnog broja**

$$P = 0,125_{10} = 0 \cdot 2^{-1} + 0 \cdot 2^{-2} + 1 \cdot 2^{-3} = 0,001_2$$

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

- Odvojeni prikaz cijelog i decimalnog dijela broja
  - Primjer pretvorbe dekadskog decimalnog broja $0,6_{10}$ u binarni broj

- Procedura pretvorbe

$$0,6 \cdot 2 = 1,2 \quad \text{cijeli dio} \quad 1 \quad \text{najznačajnija znamenka}$$

$$0,2 \cdot 2 = 0,4 \quad \text{cijeli dio} \quad 0$$

$$0,4 \cdot 2 = 0,8 \quad \text{cijeli dio} \quad 0$$

$$0,8 \cdot 2 = 1,6 \quad \text{cijeli dio} \quad 1$$

$$0,6 \cdot 2 = 1,2 \quad \text{cijeli dio} \quad 1 \quad \text{dobiven početni broj}$$

- Kreiranje binarnog broja

$$\begin{aligned} P = 0,6_{10} &= 1 \cdot 2^{-1} + 0 \cdot 2^{-2} + 0 \cdot 2^{-3} + 1 \cdot 2^{-4} + \dots \\ &= 0,10011001\dots_2 \end{aligned}$$

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

- Norma IEEE754
  - Kod pretvorbe velikih brojeva nastaju dugački nizovi binarnih znamenaka
  - Radi smanjivanja duljine se koristi normalizirani eksponencijalni zapis binarnog broja

Binarni zapis	Normalizirani eksponencijalni zapis
$9_{10} = 1001_2$	$1,001 \cdot 2^{+3}$
$2,5_{10} = 10,1_2$	$1,01 \cdot 2^{+1}$
$0,1875_{10} = 0,0011_2$	$1,1 \cdot 2^{-3}$

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

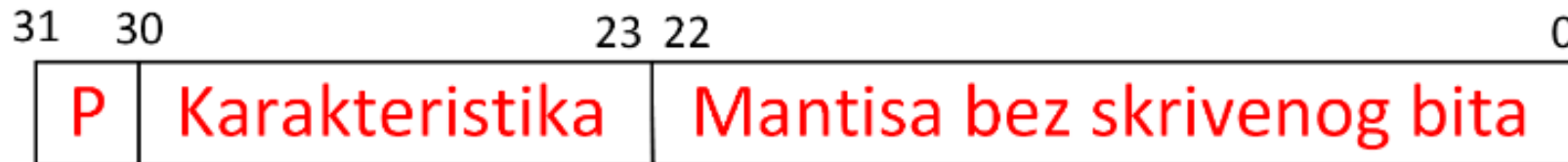
- Norma IEEE754
  - Normalizirani eksponencijalni prikaz binarnog broja ima uvijek vodeću jedinicu
    - Nije ju potrebno spremi u memoriju (skriveni bit)
    - Štedi se jedan bit
  - Daljnje poboljšanje prikaza se radi uvođenjem mantise i binarnog eksponenta

$$1001,011 = \underbrace{1,001011}_{\text{mantisa}} \cdot 2^{\text{binarni eksponent}}$$

↓
skriveni bit

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

- Norma IEEE754
  - Normalizirani eksponencijalni prikaz osnova norme IEEE754
    - Moguć prikaz širokog raspona realnih brojeva
  - Definicija norme IEEE754 za jednostruku preciznost

- 1 bit za pohranu predznaka
- 8 bitova za pohranu karakteristike
- 23 bita za pohranu mantise bez skrivenog bita
- U programskom jeziku C# jednostruka preciznost označava tip podatka float

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

- Norma IEEE754

- P oznaka predznaka

- 1 -> negativan broj
- 0 -> pozitivan broj

- BE oznaka binarnog eksponenta normaliziranog broja ($BE \in [-126, 127]$)

- K oznaka karakteristike ($K \in [0, 255]$)

- Vrijednosti 0 i 255 označavaju posebne slučajeve
- Prikaz negativnog i pozitivnog binarnog eksponenta

$$K = BE + 127$$

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

- Norma IEEE754
  - F je oznaka mantise bez skrivenog bita
  - Posebni slučajevi
    - Ništica uz $K = 0$ i $F = 0$
    - Preljev uz $K = 255$ i $F = 0$
    - Podljev uz $K = 0$ i $F \neq 0$
    - Neispravan broj uz $K = 255$ i $F \neq 0$
      - Oznaka NaN (engl. „Not a Number“)
  - Ispravno pretvoren broj dan izrazom
$$X = (-1)^P \cdot 1, F \cdot 2^{BE}$$
  - Detalji se mogu vidjeti na poveznici
<http://babbage.cs.qc.edu/courses/cs341/IEEE-754.html>

Prikaz podataka – Decimalni brojevi

- Hrvatski pravopis koristi decimalni zarez
- Programski jezici koriste decimalnu točku
- Programski jezik C# koristi tipove podataka
  - Jednostruka preciznost -> float
  - Dvostruka preciznost -> double
  - Točniji prikaz decimalnih mjesta -> decimal

Ključna riječ	Količina memorije (bit/bajt)	Najmanja vrijednost	Najveća vrijednost
float	32b / 4B	$1,5 \cdot 10^{-45}$	$3,4 \cdot 10^{38}$
double	64b / 8B	$5,0 \cdot 10^{-324}$	$1,7 \cdot 10^{308}$
decimal	128b / 16B	$1,0 \cdot 10^{-28}$	$7,9 \cdot 10^{28}$

Prikaz podataka – Znakovi

- Računala obrađuju i nenumeričke (simboličke) podatke
  - Tekst, slike, zvuk, video snimke
- Simbolički podaci se također prikazuju binarnim kôdom
  - Pomoću n bitova prikaz 2^n različitih znakova
- Za prikaz znakova odnosno slova koriste se
  - ASCII kôd (engl. „American Standard Code for Information Interchange“)
  - UNICODE (engl. „UNIversal CODE“)

Prikaz podataka – Znakovi

- ASCII
  - 8-bitni američki standardni kôd za razmjenu informacija
    - Prikaz 256 znaka
  - Zapis slova abecede, znamenki i posebnih znakova

Skupina znakova	Numerička vrijednost (kôd)
Mala slova engleske abecede (<i>a...z</i>)	97...122
Velika slova engleske abecede (<i>A...Z</i>)	65...90
Dekadske znamenke 0...9	48...57
Interpunkcijski znakovi	32...47, 58...64 91...96, 123...126
Specijalni/upravljački znakovi	0...31 i 127

Prikaz podataka – Znakovi

- ASCII
  - Svaki znak ima svoj numerički kôd (vrijednost)
  - Znakovi prikazani u tablici
    - BNMT – bitovi manje težine
    - BNVT – bitovi veće težine

BNMT / BNVT	0010	0011	0100	0101	0110	0111
0000	SP	0	@	P		p
0001	!	1	A	Q	a	q
0010	“	2	B	R	b	r
0011	#	3	C	S	c	s
0100	\$	4	D	T	d	t
0101	%	5	E	U	e	u
0110	&	6	F	V	f	v
0111	/	7	G	W	g	w
1000	(	8	H	X	h	x
1001	)	9	I	Y	i	y
1010	*	:	J	Z	j	z
1011	+	;	K	[	k	{
1100	,	<	L	\	l	
1101	-	=	M	]	m	}
1110	.	>	N	^	n	~
1111	/	?	O		o	DEL

Prikaz podataka – Znakovi

- UNICODE
  - Nastao kao proširenje ASCII kôda
  - 16-bitni kôd
    - Ukupno prikaz 65.536 znakova
  - Kôdiranje slova abecede indoeuropskih (engleski, njemački, hrvatski) i ostalih skupina jezika
  - <http://unicode.org/>

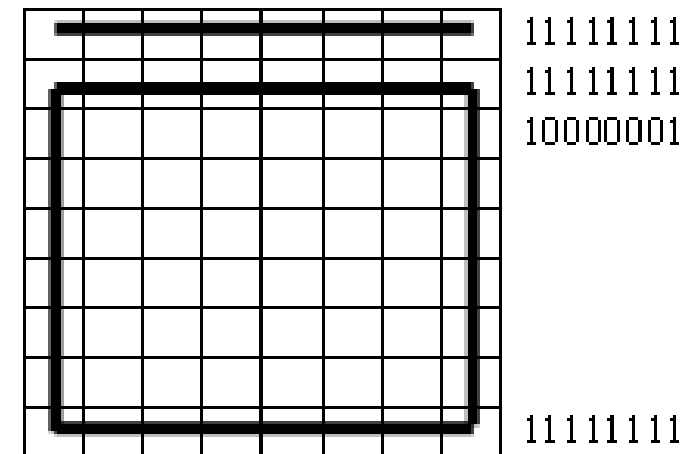
Prikaz podataka – Slike

- Za prikaz slike u računalu se koristi podjela na osnovne elemente slike
  - Mali kvadratić pixel (engl. „Picture Element“)
- Svaki osnovni element (pixel) sadrži broj
  - Definira svjetlinu i boju
- Slika se u memoriju računala sprema po recima
  - Brojevi se zapisuju redak po redak u nizu
- Vrste slika
  - Crno-bijela
  - Siva slika
  - Slika u boji

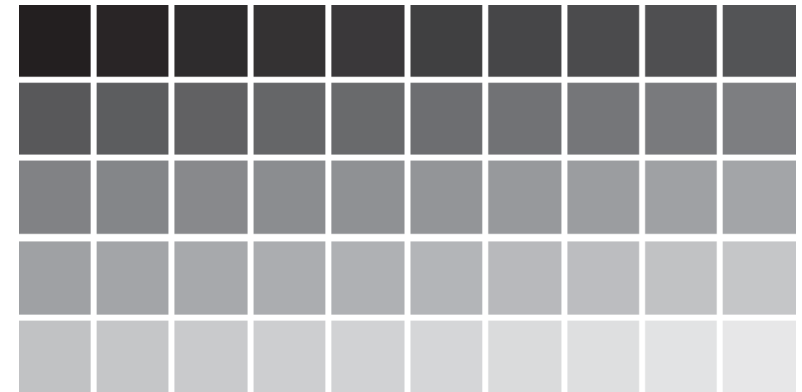
Prikaz podataka – Slike

- Crno-bijela slika
  - Naziva se i binarna slika
    - Za spremanje slike potreban jedan bit po pixelu
  - Osnovni element slike može biti samo u dvije boje
    - Crna boja -> vrijednost 1
    - Bijela boja -> vrijednost 0
  - Početni prikaz slika u računalu
    - Danas se koristi radi ubrzavanja obrade slike u računalu
      - Računalni vid
      - Stvarnovremenska obrada
        - » Prepoznavanje vozila
        - » Prepoznavanje registarskih oznaka

Prikaz podataka – Slike

- Siva slika
  - Svakom pixelu pridružena veća količina memorije
    - Omogućen prikaz nijansi sive boje
    - Npr. 8 bita -> 256 nijansi sive boje
  - Količina memorije potrebna za spremanje slike jednaka umnošku broja pixela (rezolucije) i količine memorije po jednom pixelu
    - Veća količina memorije po pixelu povećava broj nijansi, ali i potrebnu količinu memorije

Prikaz podataka – Slike

- Slika u boji
  - Postoji nekoliko formata prikaza boje
  - Najčešće se koristi RGB format
    - Prikaz slike u boji miješanjem tri osnovne boje
      - Crvena (engl. „Red)
      - Zelena (engl. „Green“)
      - Plava (engl. „Blue“)
    - Potrebna boja se odabire iz jedne od 2^n kombinacija
    - Danas se koristi „True color“ prikaz
      - Najmanje 8 bita po osnovnoj boji
      - Uz 8 bita ukupno $3 \cdot 8 = 24$ bita po elementu slike
        - » Ukupno 16.777.216 različitih boja
        - » Ljudsko oko razaznaje do 10.000.000 različitih boja

Prikaz podataka – Slike

- Primjer količine memorije potrebne za prikaz slike rezolucije 1.024 x 768

- Crno-bijela slika

$$\text{Memorija} = 1.024 \cdot 768 \cdot 1\text{b} = 783.360\text{b} = 97.920 \text{ B} = 96,625 \text{ kB}$$

- 8-bitna siva slike rezolucije 1.024 x 768

$$\text{Memorija} = 1.024 \cdot 768 \cdot 8\text{b} = 6.291.456\text{b} = 786.432 \text{ B} = 768 \text{ kB}$$

- 8-bitna RGB slika u boji

$$\begin{aligned} \text{Memorija} &= 1.024 \cdot 768 \cdot 3 \cdot 8\text{b} = 18.874.368\text{b} = 2.359.296 \text{ B} \\ &= 2.304 \text{ kB} = 2,25 \text{ MB} \end{aligned}$$

Prikaz podataka – Slike

- Opisani prikaz slike predstavlja rasterski prikaz slike
  - Svaki pixel se sprema zasebno
  - Kvaliteta ovisi o gustoći mreže elemenata (pixela)
    - Gušća mreža, bolja razlučivost (slika oštija), duži zapis
- Slike koje sadrže jednostavne i geometrijski pravilna tijela predstavljaju se pomoću koordinata i funkcija -> vektorski prikaz
  - Kvadrat definiran duljinom stranice i koordinatom jednog vrha
  - Kružnica definirana polumjerom i koordinatom središta

Aritmetički operatori

- Aritmetički operatori definiraju osnovne matematičke operacije
  - Zbrajanje
  - Oduzimanje
  - Množenje
  - Dijeljenje
    - Dijeljenje decimalnih brojeva
    - Dijeljene cijelih brojeva
    - Ostatak dijeljenja cijelih brojeva
- Definicija operacije uvijek ista, a oznaka operatora ovisi o programskom jeziku

Aritmetički operatori

Operator	Raptor	C#
Množenje	broj1 * broj2	broj1 * broj2
Dijeljenje	broj1 / broj2	broj1 / broj2 (tip podatka float, double, decimal)
Cjelobrojno dijeljenje	floor (broj1 / broj2)	broj1 / broj2 (tip podatka short, int, long)
Ostatak cjelobrojnog dijeljenja	broj1 REM broj2 broj1 MOD broj2	broj1 % broj2
Potencija	broj1 ^ broj2 broj1 ** broj2	Math.Pow (broj1 , broj2)
Drugi korijen	SQRT (broj)	Math.Sqrt (broj)
Apsolutna vrijednost	abs (broj)	Math.Abs (broj)
Prirodni logaritam	log (broj)	Math.Log (broj)
Najmanja vrijednost	min (broj1, broj2)	Math.Min (broj1, broj2)
Najveća vrijednost	max (broj1, broj2)	Math.Max (broj1, broj2)

Relacijski operatori

- Relacijski operatori uspoređuju dvije vrijednosti
- Rezultat usporedbe je logička vrijednost
  - Relacija je istinita
    - Logička vrijednost 1, DA, engl. „true”
  - Relacija nije istinita (lažna)
    - Logička vrijednost 0, NE, engl. „false”
- Definicija operatora uvijek ista, a oznaka operatora ovisi o programskom jeziku

Relacijski operatori

- U jednoj relaciji moguće usporediti najviše dvije varijable
  - Za usporedbu više varijabli koriste se zagrade i logički operatori

Operator	Raptor	C#
Identično	=	==
Različito	/= !=	!=
Veće	>	>
Veće ili jednako	>=	>=
Manje	<	<
Manje ili jednako	<=	<=